

Секція № 5: Сучасний стан та перспективи
застосування методів кримінального аналізу
органами МВС України

УДК: 343.1:355.012 (477)

Перспективи застосування методики кримінального аналізу у протидії кіберзлочинам

Деревягін Олексій Олександрович

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів факультету № 2,
Харківський національний університет внутрішніх
справ

Сучасні глобалізаційні процеси у поєднанні з інтенсивною інформатизацією зумовлюють низку динамічних явищ, що визначають пріоритетність напрямів державної політики у сфері забезпечення як національної безпеки загалом, так і кожної з її складових зокрема. Сьогодні інформаційна сфера складає інтегруючу основу життєдіяльності суспільства, а забезпечення інформаційної безпеки визнається одним із фундаментальних чинників його подальшого розвитку. За таких умов особливого значення набуває нейтралізація негативного впливу та подолання суспільно небезпечних явищ, що мають прояви в інформаційній сфері, одним з яких є кіберзлочинність.

Важко переоцінити суспільну шкідливість кіберзлочинності, враховуючи такі її характеристики як транснаціональність, латентність, динамічність темпів зростання та трансформацій, анонімність, масштабність наслідків, тощо. Аналіз запобіжної діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн у сфері протидії кіберзлочинності свідчить про її недостатню ефективність.

Підтвердженням цього є неконтрольований розвиток способів вчинення злочинів з використанням кіберпростору, таких як розповсюдження комп'ютерних вірусів, шахрайства з пластиковими платіжними картками, крадіжки коштів з банківських рахунків, викрадення комп'ютерної інформації та порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем і це далеко не повний перелік злочинів в досліджуваній сфері. У зв'язку з цим у правоохоронних органів виникла нагальна необхідність у реорганізації та вдосконаленні методів протидії кіберзлочинам.

Одним із таких методів щодо застосування сучасних технологій у сфері розкриття, розслідування злочинів та прийняття при цьому найбільш оптимальних рішень став кримінальний аналіз.

Відзначимо, що кримінальний аналіз є специфічним видом інформаційно-аналітичної діяльності, яка полягає в ідентифікації та якомога більш точному визначенні внутрішніх зв'язків між інформаціями (відомостями, даними), що стосуються злочину, і будь-якими іншими даними, отриманими з різних джерел, їх використанням в інтересах ведення оперативно-розшукової та слідчої діяльності, їх аналітичної підтримки [1, с. 82].

У ході кримінального аналізу забезпечується цілеспрямований пошук, виявлення, фіксація, вилучення, упорядкування, аналіз та оцінка кримінальної інформації, її представлення (візуалізація), передача та реалізація.

Практичне застосування оперативно-розшуковими підрозділами органів Національної поліції України методу кримінального аналізу у протидії злочинності в цілому, і кіберзлочинності зокрема підтвердило його високу ефективність у багатоепізодних провадженнях, що охоплювали велику територію, включали значну кількість подій і суб'єктів злочинного угруповання зі складною структурною побудовою. Зауважимо, що традиційні методи відстеження та асоціювання фактів у цих випадках були недостатньо ефективними.

Проте, вивчення різноманітних аспектів застосування кримінального аналізу в діяльності оперативних підрозділів Національної поліції дає підстави виділити низку таких проблемних питань щодо:

- необхідності подальшої розбудови нормативно-правової бази у сфері використання кримінального аналізу в органах Національної поліції України;
- неналежного рівня використання можливостей кримінального аналізу в оперативних органах Національної поліції;
- недостатньої забезпеченості оперативних підрозділів сучасною оргтехнікою, комп'ютерним програмним забезпеченням та перш за все методами кримінального аналізу в протидії кіберзлочинам;
- формування відповідних інформаційних банків даних тощо.

Таким чином, для подальшого розвитку і впровадження кримінального аналізу в правоохоронну практику нашої держави доцільно проводити його розбудову за наступними напрямками:

- забезпечення стабільного фінансування;
- постійне підвищення кваліфікації кримінальних аналітиків;
- необхідність постійної розробки нових та модернізації наявних технічних засобів, запровадження інноваційних технологій у практичну діяльність Національної поліції щодо протидії кіберзлочинам;
- розширення географії застосування кримінального аналізу як позитивного фактора у протидії кіберзлочинності тощо.

Викладене не охоплює всіх проблемних аспектів створення та розвитку кримінального аналізу в національному правовому полі, однак дає підстави для здійснення подальших наукових розробок. Варто також погодитись із висновками вчених [2, с. 24], які вважають, що дослідження засад кримінального аналізу як позитивного досвіду застосування аналітичних інструментів у сфері протидії кіберзлочинності країнах Євросоюзу доцільно покласти в основу розробки теоретико-методологічних засад його прикладного використання в національну кіберпросторі.

Успішна реалізація та впровадження нових методів кримінального аналізу дасть можливість у майбутньому поширити її на всю систему Національної поліції України та активно використовувати аналітичні способи і прийоми, завдяки яким можливо забезпечити виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, створить передумови для більш ефективного виконання суб'єктами оперативно-розшукової діяльності своїх завдань і правоохоронних функцій, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню ефективності протидії кіберзлочинності.

Література:

1. Власюк О.В. Роль і місце кримінального аналізу у розкритті та розслідуванні злочинів на державному кордоні України / О.В. Власюк // Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару – Х.: Інститут підготовки юрид. кадрів для СБУ Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2011. – Вип. 3. – Ч. 1. – С. 82–85.

2. О.М. Заєць Інститут аналітичного супроводження досудового розслідування... кримінального провадження в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку / Заєць О.М. // Вісник кримінального судочинства, 2016. – № 4. – С. 17-25.